



ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 29 maja 2023 r.

Pozycja 190

POSTANOWIENIE

z dnia 17 stycznia 2023 r.

Sygn. akt Ts 194/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jakub Stelina,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.L. o zbadanie zgodności:

art. 2 w związku z art. 22 § 1 w związku z art. 26 w związku z art. 300 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. Nr 24, poz. 141, ze zm.) w związku z art. 11 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, ze zm.) w związku z art. 1 ust. 1 w związku z art. 2 w związku z art. 4 oraz art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. Nr 60, poz. 636, ze zm.) w związku z art. 6 w związku z art. 58 § 2 w związku z art. 65 w związku z art. 83 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.) „rozumianych w ten sposób, iż:

- 1) dopuszczalne jest uznanie pozorności umowy o pracę (skutkującej pozbawieniem prawa do świadczeń z zabezpieczenia społecznego) zawartej przez kobietę w ciąży, pomimo formalnego zawarcia na piśmie umowy o pracę, zgłoszenia pracownika do ubezpieczenia społecznego, potwierdzenia w procesie przez strony umowy faktu zawarcia umowy i świadczenia pracy, na podstawie umowy, jedynie na podstawie wątpliwości Sądu co do niektórych szczegółów okoliczności faktycznych sprawy, «zasad logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego»;
- 2) dopuszczalne jest pozbawienie pracownika tego statusu (a pośrednio prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego) na podstawie mniej lub bardziej uprawdopodobnionych wywodów logicznych wbrew stanowisku stron umowy o pracę;
- 3) w sprawie z odwołania od decyzji organu emerytalnego uznającego, iż pracownik nie podlega ubezpieczeniom społecznym, to na pracowniku spoczywa ciężar dowodu, iż umowa nie była umową pozorną”;

z art. 2, art. 32, art. 33, art. 67 ust. 1, art. 65 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 oraz art. 71 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 28 czerwca 2021 r. (data nadania) M.L. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia.

2. Skarga konstytucyjna została sformułowana na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżąca podczas ciąży zawarła umowę o pracę na czas nieokreślony ze spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, w której jej teść był jedynym wspólnikiem i jedynym członkiem zarządu. Po kilku tygodniach otrzymała zwolnienie lekarskie. Ze zwolnienia korzystała aż do dnia porodu, a następnie przebywała na urlopie macierzyńskim i rodzicielskim.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. (dalej: organ rentowy) w decyzji z 20 grudnia 2016 r. nr [...] stwierdził, że skarżąca podczas zatrudnienia we wspomnianej spółce nie podlegała jako pracownik obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, a jej zgłoszenie do ubezpieczenia miało charakter pozorny.

Sąd Okręgowy w W. XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 26 kwietnia 2018 r. (sygn. akt [...]) oddalił odwołanie skarżącej od powyższej decyzji. W uzasadnieniu tego orzeczenia stwierdził m.in., że skarżąca nie udowodniła faktycznego świadczenia pracy na rzecz spółki i brak jest jakichkolwiek innych dowodów na tę okoliczność.

Sąd Apelacyjny w W. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 21 stycznia 2021 r. (sygn. akt [...]) oddalił apelację skarżącej od powyższego wyroku. Sąd odwoławczy uznał, że ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji były prawidłowe, a umowa o pracę została zawarta dla pozorów, w celu uzyskania przez skarżącą świadczeń z ubezpieczenia społecznego związanych z macierzyństwem. Zwrócił również uwagę, że – w razie zarzutów fikcyjności umowy o pracę – obowiązkiem odwołującego się jest co najmniej odniesienie się do zarzutów oraz wykazanie faktów przeciwnych niż wskazane przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji.

3. Zdaniem skarżącej, możliwa jest wykładnia kwestionowanych przepisów w sposób zgodny z Konstytucją, jednakże Sąd Najwyższy i sądy powszechne (także orzekający w sprawie Sąd Apelacyjny) dokonują ich odmiennej interpretacji (s. 3 skargi).

W kontekście art. 65 ust. 1 Konstytucji skarżąca za niedopuszczalne uznała przyjmowanie (w drodze praktyki orzeczniczej), że podjęcie zatrudnienia w podmiocie kierowanym przez powinowatego czy krewnego ma charakter pozorny. Kwestie te może uregulować tylko ustawodawca (por. s. 7 skargi).

Na tle art. 67 ust. 1 Konstytucji skarżąca podniosła, że „obywatel nie może być pozbawiony prawa do zabezpieczenia społecznego na drodze skomplikowanych zabiegów interpretacyjnych organów stosujących prawo”.

Jej zdaniem, praktyka orzecznicza, będąca skutkiem kwestionowanej w skardze interpretacji zaskarżonych przepisów, „stoi w oczywistej sprzeczności” z zasadami wynikającymi z art. 71 ust. 2 Konstytucji. „Kobieta w ciąży nie tylko nie jest na gruncie ustaw regulujących zabezpieczenie społeczne szczególnie chroniona (...) ale wręcz przeciwnie jest osobą w swoisty sposób podejrzaną (szczególnie gdy awansuje, zmieni pracę zatrudni się lub podejmie działalność gospodarczą)” (s. 7 skargi).

Jako „szczególnie rażące” skarżąca oceniła „przerzucenie” na nią ryzyka dowodowego. „Wbrew wywodom sądów to przecież nie strona ma obowiązek wykazać, że jest pracownikiem (bo to wykazuje zgodnie z kodeksem pracy przez fakt zawarcia umowy o pracę), tylko organ emerytalny ma obowiązek wykazania, że tak nie jest – bo to organ twierdzi, że umowa o pracę była umową pozorną”. W sprawie skarżącej „nie jest sporne, iż organ tego nie wykazał” (s. 7 i 8 skargi).

Nawiązując do art. 32 i art. 33 Konstytucji, skarżąca wskazała, że „z przyczyn biologicznych” tylko kobiety dotyka kwestionowania interpretacja zaskarżonych przepisów. Powoduje ona, że „korzystanie w czasie ciąży ze świadczeń zabezpieczenia społecznego jest samo w sobie działaniem ryzykownym, szczególnie w sytuacji zmiany zatrudnienia, jego nawiązania lub zmiany warunków pracy na korzystniejsze”. W rezultacie „kobieta w ciąży jawi się pracodawcy jako pracownik stwarzający większe potencjalne ryzyko sporu z organem rentowym” i ma „realnie mniejsze szanse na uzyskanie zatrudnienia” (s. 8 skargi).

Skarżąca uznała, że omawiana praktyka stosowania prawa, która stawia kobiety w ciąży i młode matki w gorszej sytuacji niż inne osoby, jest „nie do pogodzenia” z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wyrażoną w art. 2 Konstytucji (s. 8 skargi).

W jej opinii, pośrednim skutkiem omawianej interpretacji zaskarżonych przepisów jest naruszenie art. 64 ust. 2 Konstytucji. Jeżeli decyzja w sprawie prawa do zabezpieczenia społecznego jest podejmowana na podstawie „niejasnych interpretacji przepisów prawa, i de facto arbitralnych ocen”, to nie jest zapewniona równa ochrona praw majątkowych (s. 8 i 9 skargi).

4. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 30 lipca 2021 r., doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 18 sierpnia 2021 r., skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi przez wskazanie adresu skarżącej oraz doręczenie wszystkich wymienionych w skardze załączników (skarga konstytucyjna została bowiem wniesiona bez załączników).

Skarżąca w piśmie z 25 sierpnia 2021 r. (data nadania) ustosunkowała się do powyższego zarządzenia.

5. Sędzia Trybunału Konstytucyjnego postanowieniem z 13 października 2021 r. na podstawie art. 78 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) zawiesił postępowanie w sprawie z uwagi na wniesienie przez skarżącą skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy postanowieniem z 11 stycznia 2022 r. (sygn. akt [...]) odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej skarżącej. Odpis tego orzeczenia wpłynął do Trybunału Konstytucyjnego 23 lutego 2022 r.

Postanowieniem z 16 marca z 2022 r. sędzia Trybunału Konstytucyjnego postanowił podjąć zawieszone postępowanie.

6. Zarządzeniem sędziego Trybunału z 13 kwietnia 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 20 kwietnia 2022 r.) skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi przez: 1) doręczenie podpisanego przez pełnomocnika skarżącej oryginału uzupełnionej skargi konstytucyjnej, zawierającej adres skarżącej; 2) dokładne określenie przepisów stanowiących podstawę ostatecznego orzeczenia o konstytucyjnych wolnościach, prawach albo obowiązkach skarżącej, w stosunku do których domaga się ona stwierdzenia niezgodności z Konstytucją; 3) wskazanie, jakie konstytucyjne prawa i wolności skarżącej, wyrażone w art. 2 i art. 32 Konstytucji, zostały naruszone; 4) wskazanie, w jaki sposób konstytucyjne prawa lub wolności skarżącej zostały naruszone; 5) uzasadnienie zarzutu niekonstytucyjności kwestionowanych przepisów z powołaniem argumentów lub dowodów.

Skarżąca ustosunkowała się do powyższego zarządzenia w piśmie z 28 kwietnia 2022 r. (data nadania). W odpowiedzi na wezwanie do doprecyzowania przedmiotu kontroli wskazała, że wnosi o stwierdzenie niekonstytucyjności:

1) „art. 2, w związku z art. 22 § 1 w związku z art. 26 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy” w rozumieniu wskazanym w punkcie 1 *petitum* skargi;

2) „art. 2, w związku z art. 22 § 1 w związku z art. 26 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy w związku z art. 300 kp z art. 6, w związku z art. 58 § 2, w związku z art. 65, w związku z art. 83 § 1 kodeksu cywilnego” w rozumieniu wskazanym w punkcie 2 *petitum* skargi;

3) „art. 2, w związku z art. 22 § 1 w związku z art. 26 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy w związku z art. 300 kp z art. 6 k.c.” w rozumieniu wskazanym w punkcie 3 *petitum* skargi (s. 2 pisma).

Wyjaśniła równocześnie, że przywołanie w *petitum* skargi pozostałych przepisów wynikało z „ostrożności” i miało na celu wykazanie, „jakie skutki (...) rodzi interpretacja przepisów prawa pracy dokonana przez Sąd Apelacyjny” (s. 2-3 pisma).

W kontekście art. 2 Konstytucji skarżąca podkreśliła, że wydane orzeczenia (i zastosowania w nich interpretacja przepisów prawa) naruszają zasadę sprawiedliwości społecznej oraz zasadę państwa prawnego. Skarżąca została pozbawiona (bez realnych powodów) prawa do świadczeń, które osobom w tej samej sytuacji (ale niebędącym w ciąży) „bez żadnych problemów przysługują, zaś pozbawienie tego prawa odbywa się na drodze specyficznego procesu stosowania prawa”. Skarżąca dostrzega również w zaskarżonych przepisach (w rozumieniu przyjętym w orzeczeniach sądowych) naruszenie zasady zaufania obywateli do państwa (s. 3-4 pisma).

W związku z art. 32 Konstytucji skarżąca wskazała, że przepisy w rozumieniu wskazanym w skardze „prowadzą wprost do nierównego traktowania kobiet w ciąży w stosunku do innych osób (zarówno kobiet nie będących w ciąży jak i mężczyzn), poprzez faktyczne pozbawienie prawa do zmiany pracy, podjęcia pracy, awansu zawodowego czy podwyżki, z uwagi [n]a ryzyko uznania takiego działania za pozorne, i skutkujące pozbawieniem świadczeń z ubezpieczenia społecznego” (s. 4 pisma).

Ponadto powtórzyła i rozwinęła niektóre z argumentów zawartych w skardze konstytucyjnej. Jej zdaniem na tle kwestionowanych unormowań dochodzi w praktyce o „systemowego” pogorszenia sytuacji kobiet w ciąży na rynku pracy i w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, której wyrazem są m.in. masowe kontrole organów rentowych i kwestionowanie prawa do ubezpieczenia społecznego tej konkretnej grupy podmiotów (s. 5 i 6 pisma).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub gdy braki formalne nie zostały usunięte w ustawowym terminie.

2. Trybunał Konstytucyjny poprzedził wstępną kontrolę skargi konstytucyjnej dokonaniem ustaleń co do kwestionowanego w niej przedmiotu kontroli.

2.1. Skarżąca zakwestionowała zgodność z Konstytucją trzech odrębnych norm prawnych, zgodnie z którymi:

– „dopuszczalne jest uznanie pozorności umowy o pracę (skutkującej pozbawieniem prawa do świadczeń z zabezpieczenia społecznego) zawartej przez kobietę w ciąży, pomimo formalnego zawarcia na piśmie umowy o pracę, zgłoszenia pracownika do ubezpieczenia spo-

łącznego, potwierdzenia w procesie przez strony umowy faktu zawarcia umowy i świadczenia pracy, na podstawie umowy, jedynie na podstawie wątpliwości Sądu co do niektórych szczegółów okoliczności faktycznych sprawy, «zasad logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego»;

- dopuszczalne jest pozbawienie pracownika tego statusu (a pośrednio prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego) na podstawie mniej lub bardziej uprawdopodobnionych wywodów logicznych wbrew stanowisku stron umowy o pracę”;

- w sprawie z odwołania od decyzji organu emerytalnego uznającego, iż pracownik nie podlega ubezpieczeniom społecznym, to na pracowniku spoczywa ciężar dowodu, iż umowa nie była umową pozorną” (por. *petitum* skargi; w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej podkreślono „kluczowe” znaczenie ostatniej normy prawnej dla rozstrzygania spraw dotyczących pozorności umów o pracę zawieranych przez kobiety w ciąży – por. s. 3 skargi).

W skardze konstytucyjnej przyjęto, że powyższe dyrektywy postępowania wynikają z wykładni sądowej czternastu powiązanych ze sobą przepisów czterech ustaw. Natomiast w piśmie z 28 kwietnia 2022 r. (data nadania), w odpowiedzi na wezwanie Trybunału Konstytucyjnego, skarżąca doprecyzowała, że domaga się stwierdzenia niekonstytucyjności pozostałych ze sobą w związku art. 2, art. 22 § 1, art. 26 i art. 300 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. Nr 24, poz. 141, ze zm.; dalej: k.p. albo kodeks pracy) oraz art. 6, art. 58 § 2, art. 65 i art. 83 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.; dalej: k.c. albo kodeks cywilny) w rozumieniu wskazanym w *petitum* skargi. Wyjaśniła, że pozostałe przepisy zostały uwzględnione w *petitum* skargi „z ostrożności”, w celu wykazania skutków kwestionowanych unormowań (por. s. 2-3 pisma z 28 kwietnia 2022 r.).

2.2. Po analizie powyższego pisma Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że intencją skarżącej – już w momencie zainicjowania postępowania przed Trybunałem – była kontrola konstytucyjności trzech norm prawnych, wskazanych w *petitum* skargi konstytucyjnej, wynikających (zdaniem skarżącej) z wykładni art. 2, art. 22 § 1, art. 26 i art. 300 k.p. oraz art. 6, art. 58 § 2, art. 65 i art. 83 § 1 k.c.

Wobec powyższego oświadczenie skarżącej zawarte w piśmie z 28 kwietnia 2022 r. nie oznaczało częściowego cofnięcia skargi konstytucyjnej w rozumieniu art. 59 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK. Stanowiło tylko wyjaśnienie wątpliwości związanych z jej redakcją.

3. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Art. 53 ust. 1 u.o.t.p.TK zobowiązuje skarżącego m.in. do:

- określenia kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego określonych w Konstytucji,

- wskazania, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone oraz

- uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie.

Analizowana skarga konstytucyjna nie spełnia powyższych wymogów z kilku powodów.

4. Skarżąca przede wszystkim nie uprawdopodobniła, że wskazanym przez nią przepisom nadano w procesie wykładni kwestionowaną treść.

4.1. W świetle art. 79 ust. 1 Konstytucji w skardze konstytucyjnej można kwestionować „ustawę lub inny akt normatywny”. Art. 53 ust. 1 u.o.t.p.TK doprecyzowuje, że przedmiotem skargi powinny być „przepisy” (czyli konkretne jednostki redakcyjne aktów prawnych).

W praktyce jednak rekonstrukcja przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu przed Trybunałem nie ogranicza się do analizy jego literalnego brzmienia. Ustalając znaczenie norm prawnych wynikających z zaskarżonych przepisów, należy wziąć pod uwagę także ich systemowe uwarunkowania, poglądy doktryny oraz ukształtowaną linię orzecniczą (por. np. postanowienie z 13 kwietnia 2021 r., sygn. SK 93/19, OTK ZU A/2021, poz. 20).

W rezultacie, dokonując kontroli konstytucyjności prawa, Trybunał Konstytucyjny uwzględnia odczytanie normy przez organy stosujące prawo – jednakże tylko wtedy, jeżeli ma ono charakter stały, powszechny oraz jednoznaczny (zob. m.in. wyrok z 6 grudnia 2021 r., sygn. SK 3/11, OTK ZU nr 10/A/2011, poz. 113). Jeżeli przedmiotem skargi konstytucyjnej jest znaczenie przepisów ukształtowane w wyniku takiej praktyki, skarżący powinien wykazać jej istnienie. Obowiązek ten stanowi konsekwencję nakazu określenia w skardze konstytucyjnej przedmiotu kontroli (por. art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK i np. postanowienie z 1 czerwca 2022 r., sygn. SK 124/20, OTK ZU A/2022, poz. 32).

4.2. Skarżąca podkreśliła, że przedmiotem jej zastrzeżeń jest wskazany w *petitum* skargi sposób rozumienia określonych przepisów przez organy stosujące prawo (przede wszystkim sądy). Wyraziła przy tym przekonanie, że wprawdzie jest możliwa także ich wykładnia zgodna z Konstytucją, jednak to interpretacja kwestionowana w skardze ma charakter powszechny. W rezultacie zasadą jest arbitralne i masowe stwierdzanie pozorności umów o pracę zawartych przez kobiety w ciąży (a w dalszej konsekwencji – odmawianie im prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego – por. s. 3, 4 i 6-7 skargi oraz s. 1-2 pisma z 28 kwietnia 2022 r.), co skutkuje m.in. ich dyskryminacją na rynku pracy.

Jako jedyny konkretny przykład kwestionowanej w skardze wykładni zaskarżonych przepisów skarżąca wskazała orzeczenia wydane w jej sprawie. Poza tym w uzasadnieniu skargi ogólnie (bez podania danych konkretnych orzeczeń) odwołała się do orzecznictwa sądów powszechnych i Sądu Najwyższego (por. s. 3 skargi oraz s. 1-2 pisma z 28 kwietnia 2022 r.) oraz „informacji powszechnie dostępnych w mediach” (por. s. 4 wspomnianego pisma).

4.3. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, nie jest to wystarczającym dowodem na rzecz istnienia kwestionowanej w skardze wykładni przepisów (ani tym bardziej – jej utrwalonego i powszechnego charakteru).

W rezultacie nie ma podstaw do stwierdzenia, że w procesie stosowania prawa przepisy wskazane w skardze nabrały kwestionowanej przez skarżącą treści. Skarga konstytucyjna nie spełnia więc wymogów wynikających z art. 79 ust. 1 Konstytucji i art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK.

5. Dodatkowo skarżąca nie wyjaśniła – pomimo stosownego wezwania Trybunału – w jaki sposób naruszono jej konstytucyjne wolności lub prawa wskazane w skardze.

5.1. Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 2 *in fine* u.o.t.p.TK skarga konstytucyjna powinna zawierać wskazanie sposobu naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącego. W celu spełnienia tego wymogu należy odnieść zarzuty postawione w skardze konstytucyjnej do stanu faktycznego sprawy skarżącego i uprawdopodobnić, że doszło w niej do naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącego z powodu zastosowania wobec niego kwestionowanych w skardze przepisów. Określenie sposobu naruszenia konstytucyjnych wolności lub

praw skarżącego nie powinno przy tym być utożsamiane z uzasadnieniem zarzutów niekonstytucyjności – oba te elementy są ustawowo odrębnymi wymogami formalnymi skargi (por. art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK).

5.2. W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej skarżąca zawarła szeroką krytykę wydane-go w jej sprawie orzeczenia. Wyrażone przez nią oceny nie miały jednak wymiaru konstytucyjnego i nie odnosiły się do konkretnych zaskarżonych przepisów (ani też poszczególnych wyprowadzonych z nich norm prawnych).

Wobec powyższego została ona wezwana do usunięcia tego braku skargi konstytucyjnej w zarządzeniu sędziego Trybunału z 13 kwietnia 2022 r. W piśmie z 27 kwietnia 2022 r. skarżąca jedynie częściowo ustosunkowała się do tego zobowiązania. Wskazała bowiem tylko lakonicznie, że w jej sprawie naruszono:

– „zasadę zaufania jednostki do państwa o stanowionego przez nie prawa” (art. 2 Konstytucji) w ten sposób, że odmówiono jej świadczeń, pomimo że spełniała ona warunki ich uzyskania i miała prawo ich oczekiwać (na zasadzie *falsa demonstratio non nocet* Trybunał przyjął, że argument ten odnosił się do art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji, ponieważ art. 2 Konstytucji w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną nie może być samodzielnym wzorcem kontroli – por. np. postanowienie z 9 lutego 2021 r., sygn. Ts 101/20, OTK ZU B/2022, poz. 38 i wskazane tam inne orzeczenia);

– „prawo do swobodnego wyboru zatrudnienia i miejsca pracy” (art. 65 ust. 1 Konstytucji) z uwagi na fakt, że gdyby skarżąca kontynuowała zatrudnienie u poprzedniego pracodawcy, prawdopodobnie jej prawo do świadczeń nie zostałoby zakwestionowane (por. s. 5 i 6 pisma).

5.3. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że powyższe wyjaśnienia nie realizują wymogu, o którym mowa w art. 53 ust. 1 pkt 2 *in fine* u.o.t.p.TK.

Po pierwsze, wbrew żądaniu Trybunału, nie odnoszą się one do wszystkich konstytucyjnych wolności lub praw skarżące, które miały doznać uszczerbku na skutek ostatecznego orzeczenia. Nie zostały również przyporządkowane w sposób wyraźny do norm prawnych zakwestionowanych w *petitum* skargi.

Po drugie, argumentacja dotycząca art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji opiera się na założeniu, że skarżąca spełniała warunki uzyskania świadczeń. Tymczasem organy orzekające w jej sprawie konsekwentnie zajmowały odmienne stanowisko (uznały, że skarżąca nie spełnia wymogów, ponieważ zawarła pozorną umowę o pracę). Ocena ta jest zawarta także w prawomocnym wyroku Sądu Apelacyjnego. Prawdopodobnie leżących u jej podstaw ustaleń faktycznych nie podlega weryfikacji przez Trybunał, który jest „sądem prawa” (a nie „sądem faktów” – por. np. wyrok z 22 lipca 2021 r., sygn. SK 60/19, OTK ZU A/2021, poz. 44).

Po trzecie, wskazany przez skarżącą sposób naruszenia art. 65 ust. 1 Konstytucji ma charakter hipotetyczny. Sam fakt podjęcia nowej pracy po upływie okresu zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy nie stanowił w sprawie skarżące bezpośredniej przesłanki odmowy przyznania jej świadczeń. Negatywny wynik postępowania wynikał ze stwierdzenia pozorności umowy o pracę – a wadą tą mogła być dotknięta zarówno kolejna umowa z dotychczasowym pracodawcą, jak i umowa z pracodawcą nowym.

Po czwarte, żaden z powyższych argumentów nie odnosił się do „kluczowego” w ocenie skarżące zagadnienia „przerzucenia” na pracownika ciężaru dowodu, że umowa o pracę nie miała charakteru pozornego (por. s. 3 skargi). Skarżąca nie wyjaśniła w szczególności, dlaczego przyznanie jej inicjatywy dowodowej w postępowaniu, którego była stroną i które dotyczyło jej istotnych praw podmiotowych, miałoby naruszać wskazane w skardze wzorce

kontroli – zwłaszcza że (jak sama stwierdziła w toku postępowania *meriti*) dysponowała dowodami wykonywania obowiązków pracowniczych.

W tej sytuacji Trybunał uznał, że skarżąca nie usunęła braków formalnych skargi konstytucyjnej dotyczących wskazania sposobu naruszenia jej konstytucyjnych wolności lub praw (por. art. 53 ust. 1 pkt 2 *in fine* u.o.t.p.TK).

6. Skarga konstytucyjna nie zawiera także należytego uzasadnienia zarzutów niezgodności zaskarżonych regulacji ze wskazanymi konstytucyjnymi wolnościami lub prawami skarżącej. Brak ten nie został usunięty pomimo stosownego wezwania Trybunału.

6.1. W świetle art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK obowiązkowym elementem skargi konstytucyjnej jest powołanie argumentów lub dowodów, stanowiących uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego.

Jak wyjaśniał Trybunał, wymogu tego nie realizują na przykład „uwagi nazbyt ogólne, niejasne czy też czynione jedynie na marginesie innych rozważań” (por. np. wyrok z 13 grudnia 2017 r., sygn. SK 48/15, OTK ZU A/2018, poz. 2) albo sformułowania dotyczące „sposobu rozumienia” zaskarżonego przepisu i relewantnych unormowań konstytucyjnych (por. np. postanowienie z 13 września 2021 r., sygn. Ts 156/20, OTK ZU B/2022, poz. 9) – bez ich skonfrontowania.

Konieczne jest natomiast wyraźne podanie przez skarżącego „argumentów” lub „dowodów” podważających konstytucyjność kwestionowanych regulacji. Podmiot inicjujący postępowanie „musi podać co najmniej jeden argument uzasadniający zarzut, iż określony przedmiot kontroli jest niezgodny ze wskazanym wzorcem; nie wystarczy sformułowanie samej tezy o niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu” (por. np. wyrok z 20 listopada 2019 r., sygn. SK 6/18, OTK ZU A/2019, poz. 62).

6.2. Uzasadnienie skargi konstytucyjnej zawierało bardzo lakoniczną argumentację dotyczącą poszczególnych wzorców kontroli, jednak zaprezentowaną w sposób ogólny (bez doprecyzowania, do którego przedmiotu kontroli wskazanego w *petitum* skargi odnoszą się przedstawione argumenty).

Skarżąca została wezwana do usunięcia powyższego braku skargi konstytucyjnej w zarządzeniu sędziego Trybunału z 13 kwietnia 2022 r. W piśmie z 27 kwietnia 2022 r. ustosunkowała się do powyższego zarządzenia, przedstawiając dodatkową argumentację dotyczącą naruszenia art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji (przy czym Trybunał stwierdził, że przedstawiony w tym kontekście wywód nawiązywał także do praw podmiotowych wyrażonych w art. 65 ust. 1 i art. 67 ust. 1 Konstytucji, co jest istotne z uwagi na wymogi stawiane wzorcom kontroli w postępowaniu przed TK – por. np. wskazane wyżej postanowienie o sygn. Ts 101/20).

6.3. Przedstawiona argumentacja odnosiła się tylko do części wskazanych wzorców kontroli i nie była usystematyzowana w odniesieniu do poszczególnych zaskarżonych norm prawnych, stanowiących odrębne przedmioty kontroli. Skarga konstytucyjna nie spełnia więc wymogów wynikających z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK.

Mając powyższe na względzie Trybunał Konstytucyjny, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 i 2 u.o.t.p.TK, postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.